ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΓΑΛΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΟΥ ΜΠΕΡΝΙΕ

ΠΑΤΕΡΑΣ ΚΑΙ ΓΥΙΟΣ

(Τὸ διήγημα αὐτὸ εἶνε ἕνα ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα λογοτεχνικὰ ἔργα ποὺ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ Γαλλικὴ φιλολογία. Θὰ γράφτηκε περὶ τὸ 1200. Ὁ συγγραφεὺς του ὁ Μπερνιέ, εἶνε ἄγνωστο ποῦ καὶ ποτὲ γεννήθηκε, ὅπως ἐπίσης ἄγνωστο εἶνε καὶ πότε πέθανε. Τὸ διήγημα αὐτὸ εἶνε, στὸ πρωτότυπο, ἔμμετρο. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ σ' Γάλλοι ἀκόμα, τὸ ἔχουν μεταφράσει στὸ πεζό, γιὰ νὰ μποροῦν σήμερα νὰ τὸ καταλαβαίνουν ὅλοι. Μεταχειριστήκαμε, στὴ μετάφραση, τὴ γλῶσσα τῆς ἐποχῆς, γιὰ νὰ διατηρήσουμε τὴ χάρη καὶ τὴ γοητεία τοῦ πρωτοτύπου.)

ΖΟΥΣΕ μιὰ φορὰ ἕνας πλούσιος ἄρχοντας στὴν Ἀμπεβίλλη. Ὁ ἄρχοντας αὐτὸς ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι του, μαζὺ μὲ τὴ γυναίκα καὶ τὸ παιδί του, ἐπειδὴ εἶχε στὸν τόπο του ἐχθροὺς πλέον ἰσχυροὺς ἀπὸ αὐτόν, ποὺ ἤθελαν νὰ τὸν ἀφανίσουν. Ξεκίνησε λοιπὸν ἀπὸ τὴν Ἀμπεβίλλη καὶ πῆγε στὸ Παρίσι. Ἐκεῖ, ἔζησε ἥσυχος. Τὸν δέχθηκε κι' ὁ ἴδιος ὁ βασιλιᾶς στὸ παλάτι του καὶ τὸν πῆρε ἀπὸ καλὸ μάτι. Ὁ ἄρχοντας αὐτὸς ἤτανε γλυκομίλητος καὶ μυαλωμένος. Ἡ γυναῖκα του ἤτανε πάντα μὲ τὸ γέλιο στὸ στόμα, καὶ ὁ γυιός του ἤτανε σοβαρὸς καὶ προκομένος στὰ γράμματα.

Στὴ γειτονιὰ ποὺ καθότατε, ὅλοι τὸν ἀγαποῦσανε, τὸν τιμοῦσανε, καὶ πήγαιναν συχνὰ σπίτι του.

Ἐφτὰ χρόνια καὶ πλέον ἔμεινε ὁ ἄρχοντας αὐτὸς στὸ τρανὸ Παρίσι, δουλεύοντας τίμια καὶ αὐγατίζονταςτὰ πλούτη του. Κ' ἔτσι, καθὼς ἤταν ἄνθρωπος στοχαστικὸς καὶ καλὸς πραματευτής, περνοῦσε μιὰ ζωὴ χαρισάμενη. Μὰ πάνω στὰ ὀχτὼ χρόνια, ἔχασε τὴ γυναίκα του, ποὺ τοῦ στάθηκε συντρόφισσα πιστὴ τριάντα χρόνους. Ὁ γυιός του ἔκλαψε τὴ μάνα του μὲ σπαραγμὸ καὶ ἀπελπισία. Ὁ πατέρας του τοῦ ἔλεγε νὰ ὑπομένῃ καὶ νὰ μὴν κάνῃ ἔτσι.

— Ἡ μητέρα σου ἀπόθανε τώρα, τοῦ ἔλεγε. Ἂς παρακαλέσουμε τὸ Θεὸ νὰ τὴ δεχτῆ κοντά του. Ὅλοι μας θὰ πεθάνουμε μιὰ μέρα. Εἶσαι νέο καὶ ὄμορφο παλληκάρι. Καιρὸς νὰ σὲ πειὰ νὰ παντρευτῆς. Ἐγὼ εἶμαι πολὺ γέρος. Ἂν βρεθῆ καμμιὰ καλὴ νύφη, θὰ σοῦ δώσω ὅλο τὸ βιός μου καὶ τὴν εὐχή μου, καὶ θὰ σὲ παντρέψω. Πρέπει νὰ φτιάξῃ δικό σου νοικοκυριό.

Τὴν ἴδια ἐποχή, ζούσανε στὸ Παρίσι τρεῖς ἱππότες, τρία ἀδέρφια ἀπὸ μεγάλη καὶ τρανὴ φαμελιά, ποὺ κατάντησαν ὅμως νὰ μὴν ἔχουν στὸν ἥλιο μοῖρα, ἐπειδὴ ἔβαλαν ἐνέχυρο ὅλα τ' ἀγαθά τους—χωράφια, δάση καὶ ὑποστατικὰ—γιὰ νὰ στοιχηματίζουν στὰ κονταροχτυπήματα. Ὁ μεγαλείτερος ἀπὸ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ἀδελφοὺς ἤτανε χῆρος καὶ εἶχε μιὰ κόρη. Ἡ κόρη αὐτὴ εἶχε κληρονομιὰ ἀπὸ τὴ μητέρα της ἕνα σπίτι—ἀντίκρυ στὸ σπίτι τοῦ πλούσιου ἄρχοντα—ποὺ τὸ νοίκιαζε κ' ἔπερνε εἴκοσι λίρες τὸ χρόνο.

Ὁ πλούσιος ἄρχοντας ζήτησε αὐτὴ τὴ νέα ἀπὸ τὸν πατέρα της καὶ τοὺς δικούς της, γιὰ νὰ τὴ δώσῃ γυναίκα στὸ γυιό του, στὸν ὁποῖο ὑποσχέθηκε νὰ δώσῃ ὅλη του τὴν περιουσία.

Πραγματικὰ κάλεσε μάρτυρες καὶ χάρισε, μπρὸς σ' αὐτούς, ὅλο τὸ βιός του στὸ γυιό του. Τοῦ ἔδωσε ὅ,τι εἶχε καὶ δὲν εἶχε, κ' ἔμεινε πιὸ φτωχὸς κι' ἀπ' τὸ φτωχότερο ζητιάνο. Δὲν τοῦ ἔμεινε οὔτε ἕνα δηνάριο. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἤταν ἕνα ὑποχείριο τοῦ γυιοῦ του. Ἂν ἤθελε ἐκεῖνος, τοῦ ἔδινε νὰ φάῃ. Ἂν δὲν ἤθελε, τὸν ἄφηνε νηστικό. Ὅταν τελείωσε ἡ μεταγραφή, ὁ ἱππότης ἔβαλε τὸ χέρι του μέσ' στὸ χέρι τοῦ γυιοῦ τοῦ ἄρχοντα—καὶ οἱ δυὸ νέοι στεφανώθηκαν.

Δυὸ χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε. Ὁ ἄρχοντας ζοῦσε μὲ τὸ γυιό του καὶ τὴ νύφη του. Τὸ ἀντρόγενο ἔκανε κ' ἕνα παιδί, ἕνα ἀγοράκι χαριτωμένο. Στὸ μεταξύ, ὁ ἄρχοντας εἶχε καταλάβει πὼς ἔκανε ἄσχημα ποὺ ἔδωσε ἔτσι ἀστόχαστα ὅλο τὸ βιός του στὸ γυιό του, κ' ἔμεινε φτωχὸς καὶ γυμνὸς—γιατὶ κανεὶς στὸ σπίτι δὲν τὸν ἀγαποῦσε πειά.

Πέρασαν κι' ἄλλα πολλὰ χρόνια κι' ὁ ἄρχοντας ἄρχισε νὰ γέρνῃ ἀπὸ τὰ γεράματα Δὲν μποροῦσε πειὰ νὰ περπατήσῃ χωρὶς ραβδί. Ὁ γυιός του ὅμως δὲν ἔβλεπε πειὰ τὴν ὥρα πότε νὰ τὸν νεκροφιλήσῃ, ἐπειδὴ τὸν εἶχε βαρεθῆ πειὰ νὰ τὸν βλέπῃ σπίτι του. Ἡ νύφη του, ποὺ ἤτανε κακιὰ καὶ περήφανη, ἔλεγε συχνὰ στὸν ἄντρα της:

—Ἂν μ' ἀγαπᾶς, ἀφέντη μου, διῶξε ἀπ' τὸ σπίτι τὸν πατέρα σου. Ὅσο τὸν βλέπω, ζωντανὸ μποροστά μου δὲν μοῦ κάνει ὄρεξη νὰ φάω. Θέλω νὰ τὸν διώξῃς.

— Θὰ σοῦ κάνω τὸ θέλημα, κυρά μου, τῆς εἶπε μιὰ μέρα ὁ ἄντρας της.

Τὴ φοβότανε τὴ γυναίκα του καὶ δὲν ἤθελε νὰ τῆς ἐναντιώνεται. Πηγαίνει λοιπὸν καὶ βρίσκει τὸν πατέρα του κ' ἔτσι τοῦ μιλάει:

— Νὰ φύγῃς ἀπὸ τὸ σπίτι μας, πατέρα. Δὲν σὲ θέλουμε πειά... Δώδεκα χρόνους τώρα σὲ ταΐζουμε καὶ σὲ ποτίζουμε. Πήγαινε τώρα ὅπου θέλεις... Μὰ νὰ μὴ μείνῃς πειὰ ἄλλο ἐδῶ.

Ὁ πατέρας του τὸν ἄκουσε. καὶ ἄρχισε νὰ χύνῃ μαῦρα δάκρυα.

— Τί εἶνε αὐτὰ ποὺ μοῦ λές τώρα, γυιέ μου ; ἔκλαιγε καὶ θρηνολογοῦσε ὁ γέρος ἄρχοντας. Δὲν σέβεσαι τὸν πατέρα σου ; Θέλεις νὰ τὸν πετάξῃς ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι σου, στοὺς πέντε δρόμους ; Μὰ ἐγὼ δὲν σοῦ ζητάω πολλὰ πράματα. Δὲν σοῦ ζητῶ οὔτε φωτιά, οὔτε μεταξωτὰ παπλώματα, οὔτε καὶ χαλιά. Θέλω μονάχα μιὰ ψάθα καὶ μιὰ γωνιὰ σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ σπίτι. Μὴ μὲ πετᾶς στοὺς δρόμους. Πόσον καιρὸ θὰ ζήτω ἀκόμα ! Οἱ μέρες μου εἶνε μετρημένες. Μὴν τὸ κάνῃς αὐτό, παιδί μου, γιατὶ θὰ σὲ παιδέψῃ σκληρὰ ὁ Θεός !...

—Ἄδικα χάνεις τὰ λόγια σου, πατέρα μου, τοῦ εἶπε τότε ὁ γυιός του. Νὰ φύγῃς ἀπὸ τὸ σπίτι μου, γιὰ νὰ μὴν πάθῃ ἡ γυναῖκα μου ἀπὸ τὸ κακό της.

— Μὰ ποῦ θέλεις νὰ πάω, παιδί μου ; Καὶ πῶς θὰ ζήσω ;

— Νὰ πᾶς κάτω στὴν πολιτεία. Εἶνε δέκα χιλιάδες ἄνθρωποι σὰν καὶ σένα ποὺ πασχίζουν νὰ βροῦνε μιὰ δουλειὰ νὰ βγάλουν τὸ ψωμί τους. Θὰ βρῆς πολλοὺς ποὺ θὰ σοῦ δώσουν μιὰ γωνιὰ στὸ σπίτι τους νὰ κοιμηθῆς.

— Μὰ τί θέλεις νὰ μοῦ κάνουν οἱ ξένοι ἄνθρωποι, ἀφοῦ μὲ διώχνει τὸ παιδί μου ἀπὸ τὸ σπίτι του ; Τί νὰ μοῦ κάνουν οἱ ξένοι, ἀφοῦ ἐσὺ δὲν θέλεις νὰ μοῦ δώσῃς ἕνα κομμάτι ξερὸ ψωμί.

— Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ κάνω τίποτα, πατέρα. Δὲν φταίω ἐγώ. Ἔτσι μοῦ εἶπε ἡ γυναῖκα μου. Δὲν θέλει νὰ σὲ βλέπῃ μπροστά της.

Ὁ δυστυχισμένος ὁ πατέρας συλλογίστηκε τότε πὼς ἂν ἐξακολουθοῦσε νὰ παρακαλῆ τὸ γυιό του, θὰ ἔσπαζε ἡ καρδιά του ἀπὸ τὸν δυνατὸ τὸν πόνο. Σηκώθηκε λοιπόν, μὲ τρεμάμενα γόνατα κ' ἔκανε νὰ φύγῃ.

— Ἀφοῦ δὲν μὲ θέλεις πειὰ στὸ σπίτι σου, φεύγω, παιδί μου, καὶ ὁ Θεὸς νὰ συγχωρέσῃ τὴ μεγάλη αὐτὴ ἁμαρτία σου. Σὲ παρακαλῶ ὅμως νὰ μοῦ δώσῃς ἕνα φορεμά σου, γιατὶ ἔξω κάνει πολὺ κρύο καὶ τὰ δικά μου ροῦχα ἔχουν παλιώσει.

— Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ δώσω τίποτα, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ ἄκαρδος γυιός του.

— Κύτταξε τὸν πατέρα σου, γλυκό μου παιδί : τρέμει σὰν τὸ ψάρι ἀπὸ τὸ κρύο. Μὴ μ' ἀφήσῃς ἔτσι .. Δῶσε μου τουλάχιστο ἕνα ἀπὸ τὰ σκεπάσματα ποὺ ἔχεις γιὰ τ' ἄλογά σου νὰ μὴ μὲ πιάνῃ τὸ κρύο...

Τότε ὁ γυιός, ποὺ ἤθελε νὰ ξεφορτωθῆ τὸ γέρο πατέρα του, εἶδε πὼς ἔπρεπε νὰ τοῦ δώσῃ ὅ,τι τοῦ ζητοῦσε, γιὰ νὰ ἡσυχάσῃ ἀπὸ δαῦτον.

Φωνάζει λοιπὸν τὸ γυιό του.

— Τί μὲ θέλεις πατέρα ; τὸν ρώτησε ὁ νέος.

— Σῦρε, παιδί μου, στὸ σταῦλο, καί, ἂν εἶνε ἀνοιχτός, πάρε ἀπὸ μέσα τὸ σκέπασμα ποὺ ἔχω ρίξει στὸ μαῦρο μου καὶ δῶσε του στὸν παπποῦ σου, γιὰ νὰ μὴν παγώσῃ ἀπὸ τὸ κρύο.

Ὁ νέος, ποὺ εἶχε μεγάλη κρίση, ἀποκρίθηκε τοῦ πατέρα του.

— Καλά. — Πᾶμε παποῦ.

Ὁ παπποῦς ἀκολούθησε τὸν ἔγγονό του, ποὺ φαινότανε πολὺ σωστὸ χωρημένος.

Ὅταν πήγανε στὸ σταῦλο, ὁ νέος, βρῆκε τὸ σκέπασμα ποὺ τοῦ εἶπε ὁ πατέρας του. Τὸ πῆρε, τὸ ἔκοψε στὰ δύο μὲ τὸ μαχαῖρι του κ' ἔδωσε τὸ μισὸ στὸν παπποῦ του.

— Τί νὰ τὸ κάνω αὐτὸ ποὺ μοῦ ἔδωσες ; τοῦ εἶπε τότε ὁ παπποῦς του ; Γιατὶ τὸ ἔκοψες στὴ μέση ; Αὐτὸ δὲν μὲ φτάνει νὰ σκεπαστῶ. Ὁ πατέρας σου εἶπε νὰ μοῦ δώσῃς ἁλάκαιρο τὸ σκέπασμα.

— Ἐγὼ μονάχα τὸ μισὸ θὰ σοῦ δώσω. Σῦρε νὰ κάνῃς τὰ παράπονά σου στὸν πατέρα μου.

Ὁ ἄρχοντας πῆγε τότε καὶ βρῆκε τὸ γυιό του :

— Γιατί, παιδί μου, δὲν θέλει ὁ γυιός σου νὰ μοῦ δώσῃ τὸ σκέπασμα ποὺ εἶπες ; Ξέρεις τί ἔκανε ; Τὸ ἔκοψε στὴ μέση.

— Δὲν ἔκανες καλά, εἶπε τότε ὁ πατέρας στὸ γυιό του. Πρέπει νὰ δώσῃς στὸν παπποῦ σου ὅλο τὸ σκέπασμα. Γιατὶ τὸ ἔκοψες στὴ μέση ;

— Τὸ ἔκοψα στὴ μέση, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ γυιός του, γιὰ νὰ σοῦ δώσω τὸ ἄλλο μισὸ ἐσένα, ὅταν θὰ σὲ διώξω μιὰ μέρα ἀπὸ τὸ σπίτι, ὅπως πετᾶς τώρα ἐσὺ τὸν πατέρα σου...

Ὅταν ὁ πατέρας του ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια, ἀναστέναξε βαθειά, κατάλαβε τί ἀνομία ἤταν ἑτοιμος νὰ κάνῃ καὶ εἶπε στὸν ἄρχοντα μὲ δακρυσμένα μάτια :

— Συχώρεσέ με, πατέρα, γιὰ τὸ κακὸ ποὺ ἤθελα νὰ σοῦ κάνω. Μὲ εἶχε στραβώσει ὁ διάβολος. Τώρα ὅμως βλέπω πόσο ἄδικος φάνηκα. Μεῖνε στὸ σπίτι σου. Ἐσὺ θὰ εἶσαι ὁ ἀφέντης μας ἐδῶ μέσα !...

Τὸ ἀφήγημα αὐτὸ εἶνε ἕνα καλὸ μάθημα. Ποτὲ ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ κρεμάῃ τὴν τύχην του ἀπὸ τοὺς ἄλλους, οὔτε κι' ἀπ' αὐτὰ τὰ παιδιά του, γιατὶ τότε θὰ πιῆ πολλὰ φαρμάκια καὶ θ' ἀκούσῃ πολλὰ κακὰ λόγια.

ΜΠΕΡΝΙΕ